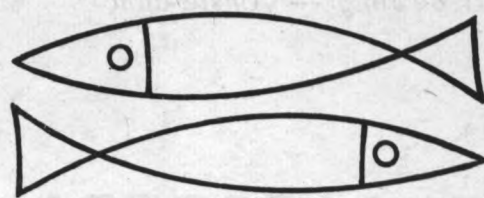

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

red. en sekr. riouwstraat 59, wormerveer
adm.: kon. wilhelminalaan 38, leersum

Eva

Als ik U alles van mijn leven
voorleg, uitzie en wacht
op U,
denk ik aan die eerste vrouw
Eva —

Hoe voorzichtig maakten
Uw handen haar lichaam,
volmaakt ook haar geest.
U deed het met plezier want
U wist wat Adam
in verrukking zou brengen,
U nam haar bij de hand
en bracht haar bij hem.
Hij sliep nog, zij wachtte.
Toen werd hij wakker
en zag haar!
O,
hield U Uw adem in?
U wist wel wat goed was
voor Adam, maar toch
die blijdschap, dat eerste zien —
U zag hoe goed het was!

Later wandelden zij samen
door de hof
U ging met hen mee
en U hoorde hoe blij Adam was:
Here, ik dank U voor haar!
En zij keek U aan, zij keek U
alleen maar aan ...
U wist wel wat er in haar was,
U had haar zelf gemaakt
en U begreep ...
In de wind streelden Uw handen
haar gezicht — Adam zou dat nog
leren van U.

En iedere avond was het voor U
een blijdschap om met die twee
te gaan praten. U verlangde
er naar om met hen te wandelen.
Zij luisterde naar Uw stem
en het was goed tussen U en hen,
niets hielden zij voor U
verborgen, diep was hun liefde
en bewondering voor U —
diep, onmetelijk diep was Uw
liefde voor hen.

Ach, hoe zwaar hebben zij
Uw liefde beproefd!
Eva — wat heeft zij U teleurgesteld!
Met zoveel vreugde
had U aan haar gewerkt:
haar lichaam was volmaakt,
haar ziel en haar gedachten
vlekkeloos.
Er was geen enkele begeerte
in haar hart: U was dichtbij haar
en Adam — zij was zijn enige.
Geen enkele begeerte — tot
die zwarte dag,
Uw heilige ogen zagen het gebeuren:
hoe was het mogelijk!
Eva! Eva!

's Avonds zocht U hen op ...
O, Uw stem vol verdriet,
vol verbazing:
Adam! Eva!

En toen? ach, U wist het immers!
zijn antwoord: de vrouw ...
haar antwoord: dat beest ...
Daar was de breuk, die diepe
kloof tussen U en hen.
O, deed het U toen al pijn
dat U hen gemaakt had?
dat was het allerergste.
Daarbij kwam nog
de breuk met elkaar
de afstand tussen hen,
gekomen ook door Adams woorden
„de vrouw die Gij mij gegeven hebt“.
Zij is mijn struikelblok, Here God,
zij —
en U hebt haar nog wel aan mij gegeven!

Zo stond zij alleen
en hij, hij ook.
Zijn heimwee was naar U,
hij schreeuwde zijn eenzaamheid
uit naar U, maar U kon het
oude vertrouwen niet meer geven ...
Haar heimwee was naar hem
en door hem heen naar U ...
Hij kende haar heimwee niet, hij
begreep niet dat zij zo laag was
geworden.
Maar U wist het wel, U wist het
heel goed! U had haar zelf gemaakt,
U kende haar hart zoals nimmer
Adam het kende —
daarom sprak U tot haar hart ...

Toen hoopte zij op U!
toen hoopte zij alleen op U!
De afgrond van haar heimwee
en verlangen werd steeds
opnieuw door U gedempt,
steeds opnieuw. O,
steeds opnieuw ...

Tenslotte gaf U haar
Uw Zoon,
voor allen uit haar en hem
gaf U Uw Zoon.

Hij herstelde Eva's eer,
in Hem streelden Uw handen
weer haar gezicht, keken Uw ogen
haar weer aan.
Hij ging met Adam door de eenzaamheid
terug naar God.

Nooit meer,
nooit meer huilen!
Eva niet,
Adam niet.
Nooit meer,
nooit meer eenzaam zijn!
Stil staan, stil in Uw
genade staan ...

Jozef

De verlossing van de mens begon daar, waar ook de
zondeval van de mens was begonnen.

De zondeval van de mens was begonnen bij Eva:
de boze kreeg vat op haar gevoelige vrouwenziel.
De verlossing van de mens begon bij Maria:
de Heilige Geest kwam over haar en zij zeide „mij
geschiede naar uw woord“.

Het typische van de vrouw, haar taak, haar val,
haar eindeloos verlangen, begrijpt alleen God.

In Maria heeft God het verlangen van heel het
vrouwelijke geslacht gedempt.

Datgene wat de vrouw zo goed kon: ontvangen — dat
mocht zij doen voor God.

Zij ontving.

Maria ontving Jezus.

Het mysterie dat zich afspeelt tussen God en de vrouw,
kunnen alleen die twee doorgronden.

De man staat daar een beetje onhandig bij.

Hij kan het niet navoelen.

En het gevaar bestaat, dat hij er een minderwaardig-
heidscomplex van krijgt.

Dan voelt hij zich buitengesloten, buiten het grote heil
dat God heeft bereid voor Jood en Griek.

voor vrouw en ... man!

Ook voor de man.

Want God kent de onhandigheid van de man.

En het typische van de man, zijn verlangen om de
wereld tot zijn wereld te maken, namen te geven,
te heersen.

Zou Hij die de man heeft gemaakt, niet weten
wat in de man is?

In Jozef heeft God de grote vraag van het mannelijke
geslacht beantwoord.

Datgene wat de man zo goed kon: geven —
dat mocht hij doen voor God.

Hij gaf.

Jozef gaf de naam Jezus.

Hij voegde een nieuw woord toe aan de taal,
het enige woord dat in alle talen van de wereld
hetzelfde is.

Jozef sprak het verlossende woord voor alle mensen:
Jezus.

Zo worden man en vrouw beiden in eer hersteld.

Jozef peilt niet wat dit voor Maria betekent.

Maria peilt niet wat dit voor Jozef betekent.

Van een heel andere kant komen zij beiden tot een en
dezelfde Heiland.

Er gaat een zwaard door hun ziel.

Er komt vrede in hun leven.

Jezus is alles voor beiden.

Voor beiden samen.

PLAATSBEPALING (2)

Vorige week hadden wij het over de stroming in de christelijke kerk van heden, waarvan dr Labuschagne met zijn boek 'Wat zegt de Bijbel in Gods naam?' een tegenwoordiger is. Het kenmerkende van deze stroming is, dat ze de Bijbel inbedt in een geheel van natuurlijke godskennis die algemeen menselijk is. Binnen dat raam heeft de Bijbel weliswaar een zuiverende betekenis, maar het informatie-pakket waarin hij zijn boodschap hult, kan grotendeels als achterhaald worden beschouwd. Ook vervult de Bijbel een soort grens-functie en herinnert de wetenschappelijk gevormde mens van vandaag aan wat hij niet of nog niet weet. De Schrift verliest zo in verregaande zin haar uniek karakter; het eigenlijke waar het om gaat weten we in verregaande mate ook zonder Bijbel wel. Bij deze opvatting zijn wij ver verwijderd van het Sola Scriptura ('alleen de Schrift') van de reformatie.

Ogenschoonlijk diametraal hiertegenover presenteert zich nu in onze tijd een andere stroming, die in de wereld van de theologie de amsterdamsche school wordt genoemd. Het boekje van Beker en Deurloo, dat ik vorige maal reeds noemde, 'Het begin in ons midden', is van deze school een indrukwekkende uiting. Indrukwekkend, omdat de Schrift er zo uitvoerig in ter sprake wordt gebracht. Het is haast een en al Bijbel-uitleg. Je gereformeerde hart gaat er gewoon sneller bij kloppen.

☆☆☆

En toch... We hebben hier te doen met een heel eigen Bijbelgebruik, dat op mij een doperse indruk maakt. Het kenmerkende van de rooms-humanistische traditie is dat daarin 'natuur' en 'genade' sterk op elkaar aangelegd zijn. Het doperse denken evenwel neemt het onderscheid tussen 'natuur' en 'genade' wel over, maar om dan vervolgens die twee geheel uit elkaar te breken. Ze hebben niets met elkaar te maken. Wanneer God met zijn evangelie tot de mens-zonder-Bijbel komt, dan kan Hij nergens bij aanknopen, niet alleen niet bij zijn goede wil of waarheidsgezindheid, (zoals ook wij zeggen) maar zelfs niet bij enig besef. God komt, als Hij de wereld met zijn Woord en met zijn Zoon benadert, niet eigenlijk tot *het zijne*, zoals toch in Joh. 1:11 staat. De wereld is Hem vreemd, niet van Hem vervreemd door de zonde, maar Hem

kerkelijk leven

wezensvreemd; Hij is haar schepper niet, volgens dit denken. Daarom knoopt volgens doperse begrippen het heil ook niet aan bij de oorspronkelijke scheppingsbedoelingen van God. Heil is geen herstel. Heil is absoluut begin — 'Het begin in ons midden', zoals het boek van Beker en Deurloo heet. De ondertitel is 'Aspecten van bijbels scheppingsgeloof'. Inderdaad gaat het om de leer van de schepping.

Schepping is verlossing, zegt dit boek op knappe wijze en in vele toonaarden. Maar weet u wat dat betekent? Dat al het gewordene kan worden toegeschreven aan een god-loze evolutie. Geen sprake van dat er in het gewordene structuren zouden zitten — al zijn ze dan ook door de zonde bijna onherkenbaar geworden — die wij zouden moeten eerbiedigen. Nee, het gewordene is het toevallig gegeven, waarvan de belangrijkste eigenschap is dat het veranderbaar is. Dit geeft aan het heil een revolutionair karakter. 'Natuur' is evolutie en 'genade' is revolutie.

☆☆☆

Onlangs, in het nr. van 23 september schreef ik een artikel onder de titel: 'Begint de Bijbel eigenlijk bij Genesis 12?' Toen het artikel al lang en breed gepubliceerd was, verscheen het boek van Beker en Deurloo. Gespannen las ik het en ik dacht: nu heb ik een boek besproken nog voordat het verschenen is! Dit zeg ik tot degenen, die (terecht) vinden, dat Opbouw in z'n boekbesprekingen nog wel eens laat is. Maar soms loopt Opbouw vóór. Ik verwijs nog eens naar dit artikel.

☆☆☆

Ook deze theologie vindt Rom. 1 als obstakel op haar weg. Maar nu in andere zin dan bij Labuschagne. Rom. 1 heeft een plaats gekregen in artikel 2 van de N.G.B. van Guido de Brès. „Wij kennen Hem door twee middelen. Ten eerste, door de schepping, onderhouding en regering der gehele wereld: overmits deze voor onze ogen is als een schoon boek, in het welk alle schepselen, grote en kleine, gelijk als letteren zijn,

die ons de onzienlijke dingen Gods geven te aanschouwen, namelijk zijn eeuwige kracht en goddelijkheid, zoals de apostel Paulus zegt, Rom. 1:20; welke dingen alle genoegzaam zijn om de mensen te overtuigen en hun alle onschuld te benemen. Ten tweede, geeft Hij zichzelf ons nog klarer en volkomener te kennen door zijn heilig en goddelijk woord, te weten, zoveel als ons van node is in dit leven, tot zijn eer en de zaligheid der zijnen.”

Drs F. H. Breukelman, de vader van de amsterdamsche school, heeft in meerdere publicaties zich tegen dit artikel verzet. Dit verzet hangt samen met de bestrijding van weer andere zijde van Zondag 10 uit de Heid. Catechismus, die handelt over de voorzienigheid Gods. Men wil af van het geloof in een algemene Schepper-God, die het al zou besturen. God is de bevrijder-god van Israël, Jahweh, en als zodanig is Hij en zal Hij eens zijn de schepper van hemel en aarde. Zo maakt men God los van het gegeven. Dat gegeven is immers van een twijfelachtig gehalte. Je kunt God niet weinig compromitteren door Hem daarmee zelfs maar in verbinding te brengen. Nu, dat hoeft dan ook niet, dat mag zelfs niet. Alleen wat de God van de Bijbel van het gewordene, het gegeven, kan gebruiken voor zijn koninkrijk dat pikt Hij er uit en vormt Hij om naar zijn plan. Dat is dan zijn 'scheppen' tegelijk zijn 'verlossen'.

Men kan zich voorstellen, dat dit een gevoel van opluchting teweeg brengt. „Wij zijn blij dat wij niet meer de goddelijke helden behoeven uit te hangen, die een universele oplossing voor alles hebben” (p. 17). Nu werkt radicale theologie graag met karikaturen van de tegenstanders en dat is ook hier het geval. Ik tenminste heb me nog nooit een goddelijke held gevoeld, die met mijn geloof in God de Schepper van hemel en aarde een oplossing voor alles zou hebben. Ik voel me meer als een schaker die voor een te moeilijk probleem gesteld wordt, maar er dan toch voor terugschrikt om ter vereenvoudiging van het spel stukken van het bord weg te nemen.

☆☆☆

Inderdaad is de theologie van de amsterdamsche school een *vereenvoudigings-theologie*. Wanneer je God niet langer de Schepper laat zijn van de werkelijkheid die voor ogen is, dan ben je van veel narigheid en moeilijkheden af. Er heeft dan eigenlijk dezelfde overgang plaats als van iemand die eerst zelfstandig was en eigen baas, maar die het niet kon redden en in loondienst is gaan werken. Ook hij is van veel narigheid af. Slapeloze nachten behoeft hij niet meer te hebben, want hij heeft nu een acht-urige werkdag. Om vijf uur trekt hij een ander pak aan en heeft nergens meer

mee te maken. Zo heeft God in de amsterdamsche theologie ook een acht-urige werkdag gekregen. Wat er 's nachts gebeurt, de werken der duisternis, — dat gaat Hem niet meer aan. Ik zeg niet dat Hij daar emotioneel buiten staat, maar Hij kan er niet op aangesproken worden, op die nacht. Maar ps. 74, die breed besproken psalm in het boek (p. 28-42), zegt: „Uwer is de dag, Uwer is ook de nacht” (vs 16). Dat is nu zo'n stuk, dat we op het bord moeten laten staan, al geeft dat ook nog zoveel moeite, aanvechting zelfs.

Deze God hoeft ook niet verzoend te worden. Want de veronderstelling van de verzoeningsleer is de leer omtrent God, de Schepper van hemel en aarde, die de garant van de wereldorde is. Zo valt er meer te noemen. Deze nieuwe scheppingsleer laat geen dogma onberoerd. Op zichzelf is dat geen reden om er tegen te zijn, maar het moet wel duidelijk gezegd worden. Te vaak immers wordt nieuwe leer gepresenteerd onder oude termen, die verwarrend en verdoezelend zijn. We staan hier werkelijk voor een samenhangend *leersysteem*. Dr Wiersinga met zijn verzoeningsleer en zijn leer omtrent het lijden past daarin. Dr Kuitert niet. Die behoort meer op het andere front, waar ook dr Labuschagne staat. Ze worden vaak samen genomen, Kuitert en Wiersinga, maar theologisch staan ze met de rug naar elkaar toe en vertegenwoordigen zij elk van beiden een tegengestelde stroming in het christelijke denken.

☆☆☆

Toch zou je ook wel weer kunnen volhouden, dat zij in de diepte elkaar raken. Dat komt omdat we in beide stromingen met varianten van het humanisme te maken hebben. Dat is bij de amsterdamsche school het minst duidelijk. Juist omdat zij zo'n volstrekte ernst lijkt te maken met het Sola Scriptura, de Schrift alleen, en van daaruit van geen algemene godskennis, hoe vaag en beschadigd ook, wil weten. Alles wordt bij hen op de kaart van de bijzondere openbaring van de God van Israël gezet.

Of toch niet? Het is net als bij Karl Barth. Die merkte op latere leeftijd dat hij met z'n strenge Woord-theologie zeer eenzaam kwam te staan in de wereld, zich in een volstrekt isolement had gewerkt. Toen maakte hij een geweldige draai en zag plotseling het verlossend werk van Christus overal, in allerlei uitingen van verwarmend humanisme. Deze draai zit ook in het boek van Beker en Deurloo en wel op p. 73/74: de wijsheid spreekt. Geen wonder eigenlijk, dat het daar aan de dag treedt, want de wijsheid, die inderdaad niet alleen in Israël aanwezig is, is een machtig argument voor de leer dat aan de goddelijke

Vervolg op pag. 357 - 1e kol.

EEN EENZIJDIGE KENNISMAKING

Enkele weken terug (Opbouw, 7 okt. '77) hebt u het bestuursbericht kunnen lezen, dat ik tot de redactie was toegetreden. Ook al weer enige tijd daarvoor had ik toegezegd om een bijdrage te gaan leveren aan ons blad. Zo langzamerhand hebt u er dus wel enig recht op om eens iets van me te 'horen'.

Nu moet ik eerlijk bekennen, dat ik er toch wel een beetje tegen op zie om te gaan schrijven voor zo'n 3 à 3½ duizend mensen, die ik niet ken, die ook mij niet kennen.

Dat ik u niet ken... ach, dat valt misschien nog wel mee: ons christelijk landje is maar klein, en zeker ons vrijgemaakte landje. Hoe vaak ontmoet je niet telkens weer dezelfde mensen, geloofsgenoten, bij allerlei gelegenheden als bijvoorbeeld ontmoetingsdagen e.d.? Hoe dikwijls begroet je in ons christen-wereldje niet iemand met de woorden: „hé, jij ook hier!!”

Kortom: misschien ken ik nog wel meer lezers van OPBOUW dan ik zelf weet.

Enfin, dat hoop ik dan t.z.t. te merken op de jaarvergadering.

Wat dat andere betreft — dat u ook mij niet zou kennen... ach, wellicht valt ook dat wel mee. Immers, als gezegd: ons wereldje is maar klein. Desondanks geef ik hieronder toch nog maar wat meer gegevens, dan u van bestuurszijde hebt vernomen. In de hoop, dat dat de *wederzijdse* kennismaking bij gelegenheid ten goede zal komen. Ook verwacht ik dat u dan eerder zult begrijpen, waarom ik over een-of-ander zó denk als ik denk, en zó schrijf. Daar gaan we dan:

Vervolg van pag. 366

PLAATSBEPALING

openbaring ook een algemeen menselijk aspect zit. In de menselijke wijsheid schittert inderdaad enig licht der natuur. Ze is er een (verbleekt) teken van dat de wereld zich beweegt in de wijsheid Gods, in de wijsheid van God de Schepper van hemel en aarde, ook al heeft de wereld door haar wijsheid God niet erkend (1 Cor. 1:21).

Welnu, over deze wijsheid sprekend zegt dr Beker dan opeens: „God kan onder humanisten het humanisme van Israël en van Jezus Christus laten glanzen”. „Niet een scheppergod spreekt dan, maar we beluisteren daarin de stem van Jahweh, de God van Israël”. Door deze draai is opeens het Woord-isolement dat deze theologie zo leek te kenmerken, doorbroken. „Dit maakt, dat degenen die van Jahweh weten en zijn naam belijden met mensen van andere religie en wereldbeschouwingen in een ontspannen dialoog treden, waarbij er geen sprake is van eenrichtingsverkeer.” Dit had ook Labuschagne kunnen schrijven.

★ ★ ★

Zijn dan de twee fronten toch één front en is alles van de moderne theologie dan toch één pot nat? Nee, niet helemaal. Er is een meer optimistisch en een meer pessimistisch humanisme. Er is een humanisme dat 't houdt op evolutie en er is een humanisme dat kiest voor revolutie. We zien dat in de politiek, we zien het ook in de theologie. Maar we moeten tegenover beide humanismen onze plaats bepalen. De reformatorische leer van schepping, val, verlossing blijkt ook vandaag essentieel-actueel te zijn.

- 29 jaar jong?/oud?
- getrouwd met Lucy Tijmons
- twee kinderen: Tessa (bijna 3) en Ilja (jongen!, ¾ jaar)
- opgegroeid in Wormerveer (inderdaad waar nu de redactie-sekretaris woont — ik hoop eigenlijk dat men daar niet teveel 'jeugdzonden' verklapt)
- op school gegaan in Amsterdam (aan het toenmalig Gereformeerd Gymnasium)
- vervolgens de studie elektrotechniek aan de TH te Eindhoven gedaan
- aan het slot daarvan 'in de ban' gekomen van de (reformatorische) wijsbegeerte
- vooral geboeid door allerlei vragen rond de techniek, haar plaats in de samenleving, de 'vertechnisering' van de samenleving en alles wat daaraan vast zit (en dat is heel wat)
- momenteel woonachtig in Maarssenbroek — u weet wel: die 'uit de grond gestampte' wijk vlakbij Utrecht, een typische slaapstad (om misverstand te voorkomen: we wonen hier zeer tot onze tevredenheid!! maar er valt nog wel het een en ander te zeggen over het *verschijnsel* slaapstad)
- sinds augustus '76 stafwerker bij het Centrum voor Reformatorische wijsbegeerte te Maarssen
- doel van dit Centrum: het 'aan de man brengen' van de reformatorische wijsbegeerte door het opzetten van kursussen, congressen, conferenties, door het uitbrengen van stencils van lezingen, door het distribuëren van reformatorisch-wijsgerige lektuur via een verzendboekhandel, door het blad BEWEGING etc. etc.
- voor 1 dag per week assistent voor cultuurfilosofie aan de VU
- tevens filosofie studerende aan diezelfde VU
- afkerig van kerkelijke pers, zodra die zich leent voor een heftige polemiek — een pennestrijd, waarbij de wederzijdse schrijvers elkaar bevechten alsof de ander de grootste ketter is die maar kan bestaan
- toch medewerker aan dit blad, omdat het doel: OPBOUW van het gereformeerde leven het nastreven voluit waard is (dit laatste vermeld ik vooral met het oog op diegenen onder u, die van genoemde 'afkeer' weten)

- van zins vooral te gaan schrijven over de al aangetipte vragen rond techniek en samenleving, over filosofie, over cultuur e.d.
- voel me daarin echter maar ten dele op mijn gemak, omdat er zoveel lezers zijn die me daarin verre de baas zijn (wat weet ik nog maar af van filosofie bijvoorbeeld)
- houd me dan ook aanbevolen voor correctie, aanvulling en wat dies meer zij.

Zo, nu hebt u tenminste puntsgewijs een beeld van mij; nu ik nog van u... dat is wel nuttig voor een goede 'kommunikatie! Laat eens wat van u horen!

A. W. Biersteker — Maarssenbroek

Hoe zouden we dan leven?

Op 8 november jl. is onder bovenstaande titel een t.v.-serie van start gegaan met als onderwerp: opkomst en verval van de westerse cultuur. Tezeldertijd is een boek met deze titel verschenen. Auteur en presentator: dr Francis Schaeffer van I'Abri.

In dit artikel wil ik u iets vertellen over het wat, hoe en waarom van boek en film.

Wat?

De EO heeft tezamen met de Amerikaanse organisatie 'Gospel Films' een 10-delige filmserie geproduceerd, waarin gepoogd wordt de grote lijnen in de geschiedenis aan te geven, waarlangs ons westers denken en leven zich heeft ontwikkeld. De bedoeling hiervan is om onder de aandacht te brengen, dat bepaalde denk- en leefpatronen al een lange traditie achter de rug hebben, helaas dikwijls geen christelijke! Het is dan mogelijk om — wijzer geworden van de lessen der geschiedenis — radikaal te breken met die denk- en leefpatronen, die niet door de 'christelijke beugel' kunnen. Ook is het dan mogelijk om onze eigen tijd beter te verstaan, om te begrijpen wat er in de wereld om

ons heen gebeurt, en waarom; om zodoende ook als christenen beter te weten wat ons te doen staat — hier en nu.
Een paar konklusies uit de serie:

— „Met het westerse denken en de westerse cultuur is iets grondig mis. Er klopt iets niet. Het lijkt wel of we de verkeerde kant uitgaan. Of ergens de wissels verlegd zijn en we dreigen te ontsporen. Alsof de remmen defekt zijn en we met een enorme vaart steeds sneller op een ravijn aanstormen”...

— „Het humanisme heeft de in de Bijbel aangegeven normen verdrongen, waardoor de mens een machine is geworden. Er bleef een leegte achter... Het humanisme heeft de macht overgenomen, hoewel we hier en daar nog wel een stukje christelijke overtuiging zien zien opduiken. Maar de tijd waarin de wereld overwegend christelijk was en dacht, ligt al achter ons.”

„Maar wie of wat heeft dan die wissels verlegd. En wanneer is dat gebeurd? Vanwaar komt toch het denken van de mens van de 20e eeuw?”

Dáárom gaat het in film en boek. (alle citaten uit persberichten ter gelegenheid van de officiële presentatie van boek en film, op 3 nov. j.l.).

Hoe?

In tien t.v.-uitzendingen van telkens ca. 30 minuten schetst Schaeffer de belangrijkste periodes uit onze westerse geschiedenis. Op het moment dat u dit leest, zijn al achter de rug:

1. Het Romeinse Rijk
2. De Middeleeuwen
3. De Renaissance
4. De Reformatie

(mijn verontschuldiging, dat ik niet eerder aan dit artikelje toekwam.)

U staat nog te wachten:

5. De Revolutie: 'geen God, geen meester'
6. De Wetenschap: 'onderzoeken en observeren'
7. De eeuw van de niet-rede: 'sprong in het duister'
8. Zoeken naar de oplossing: 'de grote puzzel'
9. De kosten van persoonlijke rust en welvaart: 'voorspoed tegen elke prijs'
10. Leven of geleefd worden: 'de laatste keuze'

Het is dus alleszins de moeite waard om alsnog 'in te haken'. Overigens: het is ook nog mogelijk om op l'Abri in Eck en Wiel

D. W. L. Milo — *Dalmally*

KOSTER

Toen 45 jaar geleden een gereformeerde organistenvereniging werd opgericht, lachte „onze” pers: haha, straks krijgen we ook nog een vakvereniging van koster. Die lach was een beetje voorbarig. Ten eerste was de organistenvereniging geen vakvereniging: zocht niet eigen belangen maar kerkelijke. Ten tweede was een koster-vereniging nog zo dwaas niet: zowel uit materiële overwegingen als uit ideële. Eendracht maakt macht; bovendien kon een uitwisseling van ervaringen, instructies en opvattingen de kerken ten goede komen. Misschien kon er een kleine verschuiving in de kerkelijke begroting plaats vinden — maar dat is nog geen aardverschuiving. Ten derde is die vereniging dan ook ontstaan.

Want inderdaad is koster onder ons nog altijd een weinig geacht beroep. Of ambt, zoals het spraakgebruik volgens Van Dale zegt. Het is met de koster als met het hondje van de baas. Als het regent op de dominé, zegt het spraakgebruik, dan druppelt het op de koster. Oftewel gaat het

de vooraanstaanden goed, dan krijgen de ondergeschikten daar licht een vleugje van mee. De koster zou het dan van de kruimels moeten hebben.

Dat is toch op historische gronden aan te vechten, lijkt me. Het woord koster komt immers van het Latijnse *custos* en betekent zowel wachter als bewaker en beschermer. Bij ons is het beroep versmald tot wachter: iemand die op post staat, opdrachten afwacht, toeziet hoezeer alles goed loopt en verder afwacht of het eens ooit niet goed zou lopen.

Maar het bewaken en beschermen zit in het „ambt” ingebouwd. Volgens Van Dale is de koster een kerkelijke bediende, die met de zorg voor kerkgebouw en kerkdienst is belast. Het kerkgebouw — dat is het materiële ding, waarin de kerkdienst gehouden wordt. Maar de kerkdienst zelf is ook een „last” van de koster: hij heeft naar vermogen te zorgen, dat alles in de eredienst goed loopt, te zorgen dat er zo nodig licht en warmte wordt verstrekt, dat er een pastoraal glaasje water klaar staat, dat allen hun plaats vinden, dat alle dingen betamelijk en met orde geschieden, zou Paulus zeggen.

En dan beschermen. Zowel het kerkgebouw als de kerkdienst. Hoe zou dat gaan? Ik herinner me een kerkdienst in Haarlem, vrij lang geleden. Er was een prettig soort herrie op de galerij en de predikant onderbrak zijn preek om te zeggen dat hij daar veel last van had. Een jongen riep toen brutaal dat het niet aan hen lag, maar dat er van buiten sneeuwballen tegen de ramen werden gegooid. Oei, je schrok je wild — zo'n rauwe jongensstem tegen die verfijnde predikant. Maar na afloop was de jongeman door de koster opgewacht en in een speciaal kamertje genomen, waar hij een onaangenaam gesprek kreeg met een politiefunctionaris, die tot de aanwezigen behoorde. Zo iets hoeft maar een keer te gebeuren; in Haarlem weet men het nog na te vertellen. Overigens was het met de aanvechtingen van buiten meteen gedaan; ook daar zorgde de koster voor.

—o—

Een van mijn grootvaders was lang geleden schoolmeester in Stedum. Maar tegelijk ook voorlezer. En tevens koster. En bovendien organist. Jawel, in de mooie oude kerk van Stedum. In sommige streken van ons land wordt de schoolmeester, speciaal het schoolhoofd, dan ook „koster” genoemd. In Schotland heet de schoolmeester zelfs *dominay*: hij geeft catechisatie, godsdienstonderwijs, heeft een kerkelijke functie als hulpprediker. Ziet u wel, dat er meer aan de naam koster vastzit dan

Waarom

Maar waarom? Wat is het doel, of wat zijn de doelen van dit alles? Welke motieven hebben de makers bewogen om de film te maken, het boek te schrijven etc.?

Schaeffer vertelde daarover bij de presentatie van het boek en de t.v.-serie: Ten eerste zijn film en boek gericht op de vele niet-christenen, die niet langs bestaan, de wegen met het evangelie worden bereikt (er niet door worden 'aangesproken').

Met vreugde en grote dankbaarheid vermeldde Schaeffer, dat boek en serie in Amerika (ongeveer een jaar eerder gestart dan hier) al veel hadden 'gedaan': de film wordt aan vele 'high-schools' en universiteiten vertoond. Ook particulieren organiseren filmavonden, die in brede kring worden aangekondigd.

Ik hoorde trouwens dat sommige christenen hier in ons land hun burens, kennissen en vrienden uitnodigen om eens een uitzending te komen bekijken bij hen thuis, om zodoende met hen in gesprek te komen over het evangelie.

Schaeffer verzekerde de bij de presentatie aanwezigen er-

van, dat de l'Abri-gemeenschap trouw zou bidden voor de uitzendingen, ook hier in Nederland.

In de tweede plaats is de bedoeling van boek en serie, dat de christenen uit de geschiedenis zullen leren, van welke enorme betekenis het is om voor 100% met God te leven, en geen stukjes van ons leven a.h.w. voor Hem verborgen te houden, alsof God daarover niets te zeggen zou hebben.

Bezie eens wat God gedaan heeft met de 'simpele' geloofsgehoorzaamheid van de christenen onder het Romeinse Rijk, of in de tijd van de Reformatie! Ze zijn niet voor niets voor de leeuwen geworpen, of op de brandstapel terechtgekomen. God heeft hun leven (en sterven) gebruikt, de geschiedenis is mede door hen bepaald.

Ze waren verre in de minderheid — misschien wel in grotere mate dan wij nu — en daarom uitermate zwak. Maar daar vraagt God niet naar. Hij wil ons inschakelen in de komst van Zijn Rijk of we nu met velen of weinigen zijn.

In de derde plaats — en dat hangt samen met het vorige punt — hoopt Schaeffer dat de film zal

delen uit de film te bezien; zie Opbouw d.d. 4 nov. '77, p. 322).

Het is een enorm waagstuk om in zo kort tijdsbestek (ca. 5 uur) te trachten de westerse geschiedenis 'in kaart te brengen'. Het is dan haast onvermijdelijk dat een indruk van oppervlakkigheid wordt gewekt. Ik moet echter eerlijk zeggen, dat hetgeen ik tot nu toe gezien heb, geen sterke aanleiding geeft tot die indruk.

Bovendien: voor wie nader wil ingaan op wat in de uitzendingen aan de orde kwam, is er volop gelegenheid:

— er is een boek van Schaeffer zelf onder bovenstaande titel, Hoe zouden we dan leven?, uitg. Callenbach, f 32,50.

— door de EO is een gratis teksten-boekje ter beschikking gesteld: De stad is gevallen, Postbus 565, Hilversum

— er is nog een fors aantal boeken van Schaeffer beschikbaar bij de in onze kring wel bekende uitgever Buijten en Schipperheijn in Amsterdam.

— indien u wilt, kan ik nog wel meer van belang zijnde lektuur noemen.

het openen en sluiten van de kerkdeuren? (Hoewel dat zelfs iets met sleutelmacht te maken heeft.)

In de Grote Kerk van Bolsward liep destijds een koster rond met hoge hoed op en in geklede jas. Jawel, binnen de kerk. Een patriarchale figuur, die ontzag inboezemde. En als jongen zagen we in de Roomse kerk, die we heimelijk bezochten, een custos in unifrom rondgaan, van tijd tot tijd met een ouderwetse hellebaard gewapend; teken van zijn hoogwaardigheid. Trouwens — de paus heeft een lijfwacht en hoe zou zo'n soldaat wel heten? Waarschijnlijk custos, denkt u niet?

In Almelo hadden we in mijn jongensjaren een koster, die een autoriteit was. Die liep niet door de kerk — die schreed. In geklede jas, ja wat dacht u? En weet u nog, wat een geklede jas was? Juist, een lange jas; niet zo smal als een rok, ook niet schuin toelappend als een jacquet — maar rechttoe neerlopend, dat was de geklede jas. Later kregen we een koster als een boom, ook een eerbiedwaardige figuur. Die had bij de Gele Ridders gediend; dat waren allemaal kerels als bomen, allemaal over six foot four, zeggen ze hier. Die sprong in de kluis, om een klein kind te redden. Hij kon wel niet zwemmen — maar hij kon door zijn lengte wel kind en neus boven water houden tot hij afgepast werd. Ziet u, zo'n man daar had je ontzag voor. Daar was je trots op. Dat was onze koster.

Eens ontstond er brand in de kerkeraadskamer, tijdens een avonddienst. Het gaf een drukte van belang: auto's, sirenes en gestommel — maar een gebaar van de koster maakte duidelijk dat er niets hoegenaamd aan de hand was. Tijdens de slotzang kwam de geklede jas de preekstoeltrap opschrijven, fluisterde de dominé iets in. En voor de zegen zei onze predikant, dat de deur langs de kerkeraadskamer vanavond niet gebruikt kon worden. Jawel — maar kerkeraadskamer en kosterwoning stonden in lichteraal toen de gemeente buiten kwam. Hoewel de brandweer de zaak toen al aardig in de hand kreeg. Kijk, zo komt de functie van beschermer (tegen paniek) en bewaker (van kerkelijke goederen) toch aardig uit, niet?

Dat de koster van ouds een bijzondere functie had, een ambt bekleedde zegt Van Dale, blijkt ook uit de kosterijgoederen, naast de vicariegoederen: de kerken bezaten vroeger zowel landerijen, waaruit de pastorie bezoldigd werd als gronden, waaruit de koster betaald kon worden. Een koster was gewoonlijk bevoorrecht boven gemene stervelingen. Een oud spreekwoord zegt: 's koster's koe mag op het kerkhof weiden — voor iemand van aanzien gelden alle taboe's niet.

Toen de statenberijming der psalmen nog algemeen gezongen werd, dachten velen de koster in psalm 84 aan te treffen. Daar stond immers:

„'t waar liever in mijns Bondsgods woning een dorpelwachter...” Alsof je liever een troostprijs aannam dan „gewend te zijn aan d'ijdele vreugd in 't bozen tent”. Maar dat zagen die oudjes dan verkeerd. Ten eerste was genoemde dorpelwachter geen koster maar een Leviet, geroepen tot de tempeldienst: en wel een die toezag op de heiligheid van de tempelgangers. Van de laatste tempelengangen is te Rome een bord bewaard gebleven, dat de doodstraf aankondigde voor wie onwettig de voorhof binnen ging. Denkt u maar aan Paulus, die ervan werd beschuldigd dat hij onwettig vier Grieken in de tempel had gebracht (Hand. 21 : 28). Maar ten tweede sprak psalm 84 niet van de Levietische dorpelwachter bepaald — maar van hen die in de tempel woonden, zowel priesters als Levieten, aan de dienst gewijd. Toch, los van alles, in het oude misverstand zat natuurlijk ook wel een vleugje waarheid. De koster is van huis uit iemand, die zowel met het stenen Godshuis als met de tempel Gods te maken heeft; die daar voor de goede orde aanwezig is.

—o—

Dat wachten van de wachter. Wachten duurt altijd lang en de tijd van wachten moet omgebracht worden. Vandaar dat met het werkwoord kosteren bedoeld wordt: keuvelen, of de tijd doden met kleine karweitjes. De koster moet wel alles zien en weten — maar niet onnodig ingrijpen. En weet u wat nog meer een „koster” is? Dat is een hoog geplaatst lampje of kaarsje, op een smeedijzeren staaf. Of wist u dat al?

De wachter, zoals die in de Bijbel voorkomt, kon zowel lid van de lijfwacht zijn (bij Saul), als ook stadsbewaker (Psalm 127), oppasser van een wijngaard (Hooglied), maar ook herder (bij David). Er is dus keus genoeg om diepte aan de functie van koster te geven. Hem komt zowel de hellebaard als de herdersstaf toe, zowel de knuppel als het zwaard. Terwijl hij onder ons bovendien sleutelhoudster is. Maar liever dan de functie te overtrekken en dan te vergeefs naar een passende broeder te zoeken — kunnen we een passende broeder de gelegenheid en de eer geven, zelf zijn functie te vullen, te vervullen.

Tenslotte hier in Dalmally. Daar zorgt een zorgelijk wijfke voor de hele kerkelijke boedel: de gebeeldhouwde stoelen, het doopvont, de antieke collectebakjes en de glimmende preekstoel. Toen ik op een zaterdag binnen stapte trof ik haar en zei: „well, ik vroeg me af, wie de spullen hier altijd zo fijn in de was zet. Dat bent u dus! We zijn eigenlijk collega's, want kosteres en organist proberen samen de kerkdienst fijn te verzorgen.”

Nadien staan er 's zondags bloemen op het blinkend gepoetste harmonium.

bijdragen tot een verandering in het denken en leven van de moderne mens, niet-christen en (N.B.) christen. In dit opzicht dragen Bijbelgetrouwe christenen een enorme verantwoordelijkheid: als zij niet beginnen om voor 100% de konsekwenties uit hun geloof te trekken, WIE DAN WEL???

Ingeval deze hoop niet zal worden bewaarheid — hetgeen, naar de mens gesproken, niet onwaarschijnlijk is — dan is het de wens en bede van de makers, dat de christenen beter voorbereid zullen zijn op 'slechteren' tijden: minder vrijheid om het evangelie uit te dragen, meer druk om Christus los te laten, meer bespotting, pestij...

Maar op dit moment, meen ik, moeten we ons maar meer bezig houden met wat bij de eerste drie motieven naar voren kwam. Laten we nog werken, zolang het dag is, want we weten niet wanneer de nacht komt, en we hoeven ons daarover ook geen zorgen te maken.

W. F. Coumou — Eindhoven

Het kennen van goed en kwaad

(3)

Is er een leven vóór de dood?

We kunnen beslist niet zeggen dat er ook in het verleden onder christenen niet zekere onderscheidingen bekend waren, als men over „de dood” sprak. Als ik het me nog goed herinner, heb ik vroeger op de catechisatie al leren onderscheiden tussen de lichamelijke dood, de geestelijke dood en de eeuwige dood. Ik ben opgegroeid in een omgeving waar de mensen er nogal eens over mochten komen te spreken, dat we allemaal „van nature dood zijn in zonden en misdaden”. Ik kan

me echter bepaald niet herinneren dat men van zoiets als de geestelijke dood of van dat dood zijn in zonden en misdaden, definities gaf, die iets te maken hadden met de relatie van de mens tot de geschapen werkelijkheid, waar Gen. 1 over spreekt. Het komt mij zelfs voor dat er onder die mensen, die spraken over dood zijn in zonden en misdaden, lieden waren, die het met die relatie tot die zintuiglijk waarneembare werkelijkheid, die ons woon- en werkterrein is, best zagen zitten, zich daar tamelijk veilig voelden en van mening waren, dat ze in dat opzicht de eindstreep wel zonder veel kleerscheuren zouden halen. Maar als het ging over wat daarna volgt, dan zaten ze nogal te tobben over die „dood in zonden en misdaden”. Dat moest natuurlijk ook wel in orde komen vóór de eindstreep bereikt werd, maar daarbij ging het toch over een „andere werkelijkheid” dan die werkelijkheid waar Gen. 1 ons in binnenleidt. Eigenlijk waren dat twee verschillende werelden. Sedert hippies en daarmee verwante mensen ons de vraag voorgelegd hebben of er wel een leven vóór de dood is (Is there a

life before death?), zijn we er ons van bewust geworden, dat we ons nog wel eens mogen afvragen hoe het eigenlijk zit met de mens, die voorzeker sterven zal.

Want velen van die hippies kwamen uit huizen, waar het er ook niet naar uitzag dat de bewoners moeite hadden met hun relatie tot die zintuiglijk waarneembare werkelijkheid, die hun woon- en werkterrein was. Alleen maar... die hippies zagen dat dat uiterlijke een façade was, waarachter een grauwe leegte schuil ging. Wie eens een uurtje de moeite neemt om eens wat in hun geliefde „songbooks” te lezen, merkt hoe ze de façade omver werpen en een „werkelijkheid” bloot leggen, waarin wel alles kan, maar waarin de mens zijn richtingsgevoel is kwijt geraakt. Je kunt alle kanten op, maar waar is de richting, die verwachting wekt, die hoop geeft, uitzicht biedt en een zinvolle weg naar de toekomst ontsluit? En daar ontstaat dan die vraag: is er een mogelijkheid voor menselijk leven, vóór je doodgaat? Is there a life before death?

Je kunt daar niet naar luisteren zonder dat het je aangrijpt en er is misschien toch wel enige reden

om je af te vragen of God dát misschien bedoeld heeft, toen Hij zei: „ten dage dat gij daarvan eet, zult gij voorzeker sterven”. Heeft God niet die situatie op het oog gehad, waarin de mens in zijn menselijke levensdrang zich verwijfeld afvraagt waar de weg is, die naar het leven leidt, niet een leven straks, maar hier en nu in de werkelijkheid van die wereld, waarvan Gen. 1 vertelt: God zei: „en het was also... en God zag dat het goed was?”

Als we bij het bijbellezen Gen. 3 gepasseerd zijn, dan gaat het in snel tempo naar „de dagen van Noach”, die situatie, waarin het met de eerste mensheid op een eind loopt. De situatie, waarvan we in Gen. 6 lezen: „al wat leeft had zijn weg op de aarde verdorven”, (vs. 12).

Het moet wel een verschrikkelijke tijd geweest zijn, maar het is opvallend dat Jezus er later over spreekt, zonder een van die verschrikkingen met name te noemen: Zij waren etende en drinkende, huwende en ten huwelijk gevende... Maar het is een volmaakt zinloos bestaan geworden. Die mensen hadden zich ook geworpen op de hen omringende

werkelijkheid, maar elke relatie met Gods wijsheid en met Gods liefde was verloren geraakt. Ze hebben de wereld, die God geschapen had, in eigen hand en in eigen beheer genomen en het eind van die weg was een alles ontwrichtende boosheid en geweldenaar.

Het menselijk bestaan op aarde was geen menselijk leven meer en ook dáár weet dan niemand meer een antwoord op de vraag of er wel een *menselijk* leven bestaat... voor je dood gaat.

Zo kom je als vanzelf tot de overtuiging dat we het gebod van God om niet te eten van de boom der kennis van goed en kwaad, niet los kunnen maken van de daaraan voorafgaande opdracht uit Gen. 1 : 28.

Er moet een relatie zijn tussen opdracht en gebod, zodanig, dat we niet maar zo gemakkelijk kunnen zeggen: God had ook wel kunnen verbieden om over die beek te gaan of op die berg te klimmen.

Alle willekeur is bij God uitgesloten. Daarom gaan we de volgende keer die relatie tussen opdracht en gebod eens wat nader onderzoeken.

kleinere stakingen bleven dan ook niet uit.

Hierna kregen we de periode, dat Saul de Groot (niet Paul) de E.V.C. wilde opheffen. Dat ging niet zo eenvoudig. Er bestond veel weerstand. Maar de slimme vos wist het zo te spelen dat hij uiteindelijk zijn zin kreeg. De oproep „sluit U aan bij het N.V.V.” klinkt mij nog in de oren. Veel verzet daartegen bestond bij het N.V.V. Op alle mogelijke manieren probeerde men dat te verhinderen. Maar de communisten zouden geen communisten zijn, als ze ondanks alle verzet niet binnen kwamen. Het N.V.V. heeft het geweten en weet het vandaag heel goed. Want het zijn juist die jongens die de vergader-techniek bezitten. Zij hebben de langste adem!

Daar weet vandaag de P.v.d.A. ook over mee te praten. Veel van deze mensen zitten al in de afdelingsbesturen van genoemde partij. Maar men kan niet meer terug. De erkende vakbonden stonden toe te kijken, men had geen klankbord bij de eigen leden. Die werden en worden nog steeds gemanipuleerd door een handvol radicalen.

Dit, kwam duidelijk tot uitdrukking bij de vele havenstakingen. Doch ook de C.P.N. moest tijdelijk toezien dat men op de terugweg was.

In de zestiger jaren hadden zich, onder aanvoering van een jongeman afkomstig uit christelijke huize, enkele jonge mensen los gemaakt van de C.P.N. Men ging de geschiedenis in onder de naam, „Marxisten-Leninisten” of wel „Arbeidersmacht”. Deze jonge mensen zagen kans de haven plat te leggen en vele bouwwerken daarbij.

Naast de C.P.N. stonden ook de vakbonden toe te kijken. De leden van die bonden gingen op eigen houtje achter de radicalen aan en zo ontstond er een grote chaos. De leidinggevende mensen van de Scheepvaartvereniging-Zuid, waren gedwongen om met deze boosdoeners aan tafel te gaan zitten. Nederland op z'n smalst.

U zult kunnen begrijpen dat ik summier moet blijven, want niet alles is geschikt om aan het papier toe te vertrouwen. Maar U kunt het geloven dat, als ik de indoctrinatie hoor die via de media tot ons komt, ik mij soms niet kan inhouden.

Vandaar dat ik zo blij ben dat U nu en in het verleden de aandacht vestigt op de grote gevaren van het communisme. Het andere mogen we natuurlijk ook niet onderschatten. Alleen met dit verschil: het communisme is veel geraffineerder. Veel mensen zien het gevaar niet. Toen Stalin aan de macht was, lag het iets anders. Met de komst van Chroesjtsjov bekeek men de zaak door een andere bril. Men is de laatste uitspraak van Marx ver-

geten, „Het kapitalisme gaat van binnen uit kapot”. Nu we zien er hier en daar al wat van, als men de opmerkingen hoort — niet van mensen die zich niet met de politiek bemoeien — maar juist van z.g. insiders die beweren dat het communisme in Nederland op retour is. Dat is wel de grootste vergissing. Wij hebben er heel wat bij gekregen. Het zetel-tal in de Kamer is voor de communisten niet het belangrijkste. Neen, dat is de infiltratie die op het eerste plan staat.

Vanuit het C.D.A. worden geluiden gehoord die mij angstig maken. Men schijnt daar met het Evangelie, maar welk dat is weet ik niet. Men vergeet één belangrijk ding. En dat is dat de communisten zich geen zorgen maken over die uitlatingen. Bij hen geldt: „het doel heiligt de middelen”.

Professor, ik zou nog door kunnen nagaan, maar ik ga nu eindigen. Het is mijn bedoeling U te steunen in Uw werk, laten allen, in het bijzonder de lezers van Opbouw, bidden, dat God U de kracht nog een poos mag geven dit werk te doen. Het ga U goed.

Ik zou hier nog veel aan kunnen toevoegen.

Nu alleen dit: Lenin heeft de communisten indertijd bezworen de „reactionaire” vakverenigingen en alle mogelijke andere organisaties en instituten bij voorkeur universiteiten, binnen te dringen. Ze moesten zich alle beledigingen, tegenwerking, laten welgevallen, desnoods moesten ze „door de modder kruipen” om hun communistische agitatie binnen die organisaties te verrichten. Maar ons volk suft in zijn grote massa's.

En de massa-media doen in het zo brandend nodige voorlichtingswerk weinig of niets. Of werken subtiel — of onnozel — met deze kwade praktijken mee.”

C. Veenhof — Kampen

C. Veenhof — Kampen

Noch „links” noch „rechts” (3)

In reactie op mijn artikel van de vorige week kreeg ik een brief van een lezer die ik zo belangrijk vind dat ik die hier wil laten afdrukken. Met toestemming van de afzender. Om verschillende redenen noem ik zijn naam niet. Ook in overleg met hem.

De schrijver is iemand die door en door op de hoogte is van de subversieve activiteiten van de communisten. Hij bezocht tientallen vergaderingen waarin deze hun agitatie-arbeid verrichtten. Kortom, hij is volledig bekend met wat de communisten in het openbaar en in het geheim uitspoken.

Hij schrijft reagerend op mijn artikel van 25 november het volgende, de introductie van mijn brief laat ik weg:

„Het gaat mij niet om het gedeelte uit de brief U toegezonden naar aanleiding van Uw artikel, overgenomen uit het Friesch Dagblad. Ik zou even willen ingaan op hetgeen U meent te moeten antwoorden aan de briefschrijver. De door U genoemde feiten uit de jaren twintig en dertig zijn inderdaad juist, dat valt niet te ontkennen. Wel wil ik ingaan op hetgeen de briefschrijver stelt, dat een angst

voor „links” ons in de armen drijft van „rechts”.

Hier ben ik het niet mee eens, want beseft de man het wel wat het communisme betekent? Het communisme is er nog steeds op uit, de „dictatuur van het proletariaat” te vestigen, dat moet men niet vergeten.

Tijdens mijn werkzaamheden heb ik in de kwart eeuw dat ik die verichte, honderden vergaderingen bezocht; o.a. die van C.P.N., Trotskisten-P.S.P., de Dageraad-Vierde Internationale, etc. Om de vele bezochte stakingsvergaderingen maar niet te noemen.

Tijdens deze bijeenkomsten werden mensen opgezweept, tegen het z.g. kapitaal. Dit moet men hebben meegemaakt, het is in woorden niet weer te geven. Figuren als H. Gortzak, H. Hoogcarpsel M. Bakker, vooral niet te vergeten wijlen M. Boshart, voormalig korporaals stoker op de Zeven Provinciën. Al deze gebeurtenissen speelden zich af, toen de Eenheids-Vak-Centrale nog bestond. In die tijd hadden de z.g. erkende bonden geen enkel verweer tegen de agitatie-methoden van deze communistische vakbond. De grotere en

Persschouw

„Gedogen”

Over het gedogen van een ministerie schrijft de „jongste” vaste medewerker van het Friesch Dagblad de 81-jarige H. Algra het volgende artikel.

De term extra-parlementair stamt uit het jaar 1883.

Er was toen een royale liberale meerderheid in de Tweede Kamer, maar de liberalen waren onderling zó verdeeld, dat het niet mogelijk bleek een liberaal

kabinet te vormen. Het is meer dan eens geprobeerd, maar het kon niet. Al sedert 1879 niet.

Toen was het liberale kabinet Kappeyne (dat van de schoolwet) gevallen door onderlinge verdeeldheid. En vier jaar lang was er toen een kabinet Van Lynden van Sandenburg met een anti-revolutionaire premier, met liberale leden als Modderman en Vissering en conservatieven als Six en De Brauw.

De liberale meerderheid heeft dit kabinet telkens weer gespaard en veel geslikt, om een crisis te voorkomen, die opnieuw de verdeeldheid aan het licht zou brengen. Daarom volgde in 1883 het kabinet-Heemskerk onder conservatieve leiding, nadat weer twee pogingen om een kabinet uit de liberale meerderheid te vormen, waren mislukt.

Heemskerk heeft toen in de Tweede Kamer gezegd: *dit kabinet is extra-parlementair, niet anti-parlementair*. Dat wil zeggen: het is niet uit de meerderheid van het parlement voortgekomen, *steunt ook niet op een meerderheid*, de ministers komen op een enkele uitzondering na van buiten het parlement, *maar het kabinet wil geen konflikt met het parlement, maar overleg*. En de liberalen hebben dat aanvaard, omdat er geen andere mogelijkheid was.

Zijn zij nu gedurende de kabinetten Van Lynden en Heemskerk met de armen over elkaar gaan zitten? Hebben zij gezegd: ze zoeken het maar uit, wij hebben aan dit kabinet geen boodschap? Wij „gedogen” het alleen maar, zolang wij het onderling oneens zijn en daardoor tot machteloosheid gedoemd?

Geen sprake van! Het zou eigenlijk dwaas zijn, het te veronderstellen. Want de gehele wetgevende arbeid, de begrotingswetgeving in de eerste plaats, is een zaak van gemeen overleg tussen de regering en de Staten-Generaal.

De Kamer kan zich aan dat overleg niet onttrekken. Dat zou sabotage zijn van onze parlementaire democratie.

Onder het kabinet-Van Lynden, dat op geen enkele politieke groepering in ons land steunde, zijn de verschillende begrotingshoofdstukken vaak met algemene stemmen aangenomen.

In 1913 behaalden de liberalen en de socialisten samen als bondgenoten de overwinning op de rechtse coalitie. Bij de herstemmingen hadden ze elkaars kandidaten overgenomen.

Maar er kwam geen liberaal-socialistisch kabinet omdat het congres van de S.D.A.P. besliste, dat socialisten niet met een burgerlijke partij in één kabinet konden zitten.

Toen heeft Cort van der Linden weer een extra-parlementair kabinet gevormd, dat geen enkele afspraak had met welke fractie ook over het te voeren beleid, en dat vijf jaar lang is gebleven, en veel heeft tot stand gebracht, een belangrijke grondwetsherziening daarbij inbegrepen, alles „in gemeen overleg” met de Staten-Generaal.

Een extra-parlementair kabinet treedt dus in „gemeen overleg” met de Staten-Generaal en die Staten-Generaal onttrekken zich daar niet aan.

Wat is dan wel het verschil?

Dat er bij het optreden van een parlementair kabinet een vaste en dus niet toevallige en wisselende meerderheid in de Tweede Kamer is, waarop zulk een parlementair kabinet kan rekenen.

Daarbij zijn blijkens de geschiedenis verschillende mogelijkheden. Het is denkbaar, dat een bepaalde meerderheid zó duidelijk is en zó homogeen, dat er niet een speciaal akkoord behoeft te worden gemaakt. Men weet, wat men aan elkaar heeft en de ministers zijn de exponenten van de politieke overtuiging van de meerderheid, waartoe zij behoren.

In latere tijd is men er evenwel al meer toe gekomen, met name omdat een parlementair kabinet alleen mogelijk is als verschillende partijen met uiteenlopende opvattingen bij de formatie betrokken zijn, te streven naar een vast omlijnd en gedetailleerd akkoord, zwart op wit, waaraan de betrokken fracties zich binden. Maar zo'n speciaal akkoord is in principe niet noodzakelijk en kan ook kwade kanten hebben. Kort en goed: een parlementair kabinet kan rekenen op een vaste meerderheid in de Tweede Kamer op grond van de samenstelling van Kamer en kabinet en soms mede op grond van gesloten akkoorden.

In alle andere gevallen is er sprake van een extra-parlementair kabinet; of men het de speciale naam geeft van zakenkabinet of intermezzo-kabinet, een minderheidskabinet of nationaal kabinet, dat doet er niet toe.

Maar nimmer, of het nu een parlementair of een extra-parlementair kabinet is, kan men spreken van gedogen zonder meer. Dat past niet bij een extra-parlementair kabinet en helemaal niet bij een parlementair kabinet.

Een enkele keer is het voorgekomen, dat de Kamer bij motie haar vertrouwen opzegde in een kabinet. Dat gebeurde in 1939 bij het laatste kabinet-Colijn, een paar dagen na zijn optreden. Niet

omdat het gemeen overleg was vastgelopen, want dat was nog niet eens begonnen.

De aanneming van de motie betekende dan ook niet: wij zijn niet bereid, u te „gedogen”, maar: wij zijn niet bereid, als Staten-Generaal tegenover u onze plicht te doen en te onderzoeken, of gemeen overleg met u een goede zaak kan zijn.

Zouden de huidige Staten-Generaal deze wijsheid nog verstaan en er naar handelen? Dit is zeker: de ware democratie is er mee gemoeid.

de redactie ontving

EB-Kerstnummer 1977. „De Stichting Elisabethbode komt ook dit jaar weer uit met haar inmiddels zeer bekende uitgave: het Kerstnummer 1977.

Ook deze keer weer een nummer van 24 pagina's, waarvan 12 in kleur.

Waardoor is dit blad zo bekend? Om de

positieve inhoud, door zijn uitvoering en zijn lage prijs.

Ieder jaar stijgt de oplage, vorig jaar 565.000 exemplaren, dit jaar wordt gerekend op duizenden exemplaren meer! Voor- en achterpagina vormen dit jaar weer één geheel, evenals in 1976 een ontwerp van de kunstenaar W. G. van der Hulst, op het thema: „Licht en donker”.

Voor het eerst in de geschiedenis van de EB — al 45 jaar een vertrouwd begrip! — is het omslag van dit nummer als poster verkrijgbaar. Formaat 39x36½, prijs f 2,50, bij meerdere exemplaren tegelijk f 1,50 (excl. verzendkosten). De voorraad van de poster is zeer beperkt. Binnenin dit Kerstnummer: foto's, artikelen, gedichten, kortom een nummer dienstbaar gemaakt aan de verbreiding van het evangelie van Jezus Christus.

Juist door zijn lage prijzen — 50 cent (vanaf 10 ex.) tot 20 cent (boven 2500 ex.) per ex. — geschikt voor verspreiding op grote schaal. De prijzen van het Kerstnummer zijn inclusief verzendkosten. Voor inlichtingen en evt. aanvragen van een proefnummer kan men zich wenden tot de Stichting Elisabethbode, Tuinstr. 1, Postbus 100, Lochem. Tel. 05730-2770 ('s avonds 2526).

Evert Kuijt, Kinderbijbel — Het Oude

terloops....

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

JEUGD EN SEKSUALITEIT

(6)

In aansluiting op de bijdrage van vorige week volgt hier de, op verzoek van de E.O. geschreven bespreking van het boek „Mijn hart blijft onbevredigd” van Walter en Ingrid Trobisch.

Walter en Ingrid Trobisch, Mijn hart blijft onbevredigd;

uitgave Zomer en Keuning, Wageningen; prijs f 9,90.

De boeken van Walter Trobisch over seksualiteit munten ongetwijfeld uit in openheid. Dit geldt van de eerst verschenen boekjes „Ik had een meisje lief” en „Ik ben met jou getrouwd”; het geldt tevens van het boekje „Mijn hart blijft onbevredigd”, dat door Trobisch en zijn vrouw samen werd geschreven. Zij publiceren in dit boekje de correspondentie met een meisje over zelfbevrediging. Zelfbevrediging, de meeste jongens en meisjes krijgen er mee te maken en weten er geen raad mee. Met hun vragen kunnen ze nergens heen. De ouderen zwijgen er liever over en zijn blijkbaar vergeten dat ze ook jong zijn geweest.

Onlangs werd aan een aantal jongens en meisjes gevraagd naar hun mening over de vraag of ouders met hun opgroeiende kinderen moeten praten over zelfbevrediging en 60% beantwoordde deze vraag bevestigend. Op de vraag of zij thans ook met hun ouders hierover zouden willen spreken antwoordde 80% ontkennend. Duidelijk blijkt hieruit, dat als ouders de weg tot een open gesprek niet openen, de kinderen op hun beurt hun ouders hun vertrouwen niet meer geven. Maar nu het boekje. In het voorwoord wordt opgemerkt, dat iemand door het lezen van dit boekje misschien „noden leert kennen die hem tot nu toe onbekend waren”. Terecht wordt hiervan gezegd dat dit risico moet worden genomen, omdat de velen die worstelen met hetzelfde probleem als het meisje moeten worden geholpen.

Het meisje weet wel, dat zelfbevrediging niets oplost. Het hart wordt er niet door bevredigd; zij zelf is er ook niet echt blij mee. Seksualiteit zoekt immers een ander, een medemens, maar bij zelfbevrediging vind je uitsluitend je zelf.

De grote vraag waar het meisje over tobt is: is zelfbevrediging zonde? Dat is niet alleen haar vraag maar de vraag van velen. Veel ouderen hebben ook nu nog op deze vraag een pasklaar antwoord: zonde en daarmee uit. Veel jongelui worden op deze manier nog steeds met schuldgevoelens in de mist gezet.

Trobisch tracht terecht te onderscheiden. Iemand kan zich bewust aan zelfbevrediging overgeven en er zó min of meer aan verslaafd raken.

Het kan echter ook zijn, dat een

jongen of een meisje zelfbevrediging eigenlijk niet wil maar moeite heeft zich te beheersen en daardoor min of meer regelmatig „struikelt”. Moet er dan ook van zonde worden gesproken? Trobisch meent van niet en dat ben ik met hem eens. Zonde is nu eenmaal een geladen woord, Zonde verstoort de verhouding tussen God en mens. Dat kan toch niet worden toegepast op een jongen die moet leren met zijn van God gekregen seksuele gevoelens en krachten om te gaan? Beslissend is voor elke jongen en elk meisje, waar zijn of haar hart naar uitgaat! En als het woord zonde in dit verband genoemd moet worden, dienen de ouderen eens te denken aan hun eigen nalatigheid om de jongeren Gods weg te leren, ook in het leren omgaan met het seksuele. Een jongen zei laatst eens: „Het moet je toch eigenlijk eens gezegd worden...”

Het zal duidelijk zijn dat ik dit boekje graag wil aanbevelen. Niet alleen voor jongens en meisjes, maar vooral ook voor vaders en moeders. Om er zó samen over te gaan praten. Dat is nodig. Want het meisje uit het boekje heeft gelijk als ze vindt dat zelfbevrediging toch eigenlijk het door God gegeven doel mist. Ik wil besluiten met wat in een aanhangsel op de laatste bladzijde van het boekje staat: „Hij (Jezus) kwam om ons „leven en overvloed” te geven (Johannes 10: 10). Hij heeft nooit gezegd dat seksualiteit iets slechts is, maar Hij wil, dat wij ook in deze levensfunctie ons aan hem toevertrouwen. Wanneer wij onze verkrampde vuisten niet openen, kan Hij onze handen niet vullen en laten overvloeien.”

Testament. „Om de Bijbelse verhalen aan kinderen door te geven, heeft de schrijver Evert Kuijt de Statenvertaling voor zich genomen en de Bijbelboeken op de voet gevolgd en in voor kinderen begrijpelijke taal doorverteld, uitgaande van de stelling dat alles wat in het Woord van God staat, van wezenlijk belang is." Het is een uitgave van Boekencentrum, Den Haag. Het boek is door Reint de Jonge voorzien van vele vierkleurtekeningen. 400 pagina's, tot 1 november f 44,90, daarna f 54,90.

D. van der Molen, P. C. van Wijk e.a., Vrijheid. Uitgave van het Gereformeerd Landelijk Jeugdcomité ten dienste van de gereformeerde jeugdverenigingen, in samenwerking met uitgeverij Buijten & Schipperheijn te Amsterdam.

Het Gereformeerd Landelijk Jeugdcomité (GLJC) van de gereformeerde kerken (vrijgemaakt buiten verband) organiseerde in 1976 bijbelstudie-weekends voor leden van jeugdverenigingen, waarbij het thema Vrijheid werd behandeld. De behandelde stof, aangevuld met beoordelingen van een aantal opdrachten, is thans in een brochure gebundeld.

De bedoeling van de weekends was om de deelnemers/sters zelf aan het werk te zetten. Aan het begin werd door ieder een vragenlijst over „vrijheid" ingevuld, terwijl de bijbelse en actuele oriëntatie er op gericht was, dat ieder met behulp van een bijbelse concordantie of een bijbels woordenboek gegevens uit de bijbel ging verzamelen en beoordelen, voorts ook ging trachten eigen gedachten over „vrijheid" en „onvrijheid" te formuleren en een aantal citaten kritisch te lezen. De bedoeling van deze oriëntatie was dat men al wat meer kennis over „vrijheid" ging opdoen, zonder dat allerlei vragen nog werden beantwoord. Dit laatste kwam wel aan de orde bij de bijbelstudie, waarvoor drie schetsen werden gemaakt (Psalm 30, Galaten 5: 1-6 en 1 Korinthe 6: 12-20, 10: 23-11: 1). In een arikelmap werden een aantal bijdragen opgenomen (overgenomen uit een blad of speciaal voor de weekends geschreven), waaruit een keuze kon worden gemaakt voor verdere bestudering. Prof. C. Veenhof schreef o.a. een uitvoerig stuk over „bevrijding" en „vrijheid" in de Heilige Schrift. De brochure kan besteld worden door storting van f 4,50 op bankrekening 59.89.20.005 t.n.v. GLJC bij de Algemene Bank te Genemuiden (gironummer bank 825234) of bij uitgeverij Buijten & Schipperheijn, Valkenburgerstraat 106 te Amsterdam.

Pro Juventute - Oranjekalender. Te verkrijgen bij Kalenderactie Pro Juventute, postbus 7101 - 1007 JC Amsterdam. Giro 517400. Kosten f 5,95 (verzendkosten f 2,— extra).

Dienst vanuit Christus — Rapport van deputaten voor algemene diakonale en maatschappelijke aangelegenheden der christelijke gereformeerde kerken. Besteladres: Postbus 1177, 3180 AD Rozenburg ZH, tel. 01819-14269. Bijna 30 pag., prijs onbekend.

W. G. van de Hulst, Gouden Voorlees-

boek. Met vele platen, ruim 300 pagina's, f 37,50. „Aan 'Het gouden voorleesboek', dat voor het eerst uitkwam bij het vijftigjarig schrijversjubileum van Van de Hulst (in 1959), is niets veranderd. Ook al die prachtige plaatjes en kleurenprenten van Van de Hulst jr. met hun gezellig-ouderwetse sfeer vindt u in de nieuwe druk terug."

Elisabethbode — zieken- en bejaardennummer. Bij minimumafname van 10 ex. 9 ct. per nummer. Voor verdere gegevens zie boven.

Drs J. A. van Delden, Schepping en wetenschap. Uitgegeven in samenwerking met de Stichting Bijbelgetrouwe Wetenschap door Buijten en Schipperheijn, Amsterdam. Ruim 200 pag., prijs f 20,—. Uit het woord vooraf: „Schepping en Wetenschap is een bundeling van artikelen, die in de afgelopen jaren verschenen zijn in het Nederlands Dagblad en in het blad Bijbel en Wetenschap. In deel 1 van dit boek ga ik in op de verhouding van Bijbel en Wetenschap. In deel 2 vindt de lezer 3 hoofdstukken die zich bezighouden met de uitleg van de Bijbel op punten die van belang zijn voor deel 3, waarin vooral een confrontatie met de evolutietheorie."

Alpha — een door de EO uitgegeven tijdschrift. Verkrijgbaar in circa 4000 kiosken en boekwinkels. Prijs per nummer f 1,25.

Dr F. Schaeffer — De stad is gevallen. Dit boekje bevat de bewerkte tekst van de 10-delige televisie-serie „Hoe zouden wij dan leven", uitgezonden door de Evangelische Omroep. De serie is gewijd aan de opkomst en het verval van de westerse cultuur. Het boekje (80 pag.) is te verkrijgen bij de Evangelische Omroep, Hilversum, Postbus 565.

Drs M. J. Top — Leonard Ragaz. Religieus socialisme contra nationaal socialisme. Uitgegeven door Kok, Kampen; 344 pag. f 45,—.

Ds A. Th. Rothfusz — Dagboek bij het Liedboek. Samen met een tiental anderen, waarvan de meesten predikant zijn, heeft ds Rothfusz dit dagboek samengesteld. Uitg. Kok, Kampen; omvang: 415 pag.; prijs f 39,50.

Jimmy Carter — Alles op alles. Dit vertaalde boek van de Amerikaanse president is door uitg. Kok, Kampen op de markt gebracht voor f 19,90. Het bevat 223 pagina's.

Informatieboekje van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt, buiten verband) 1977, onder redactie van ds G. Janssen. Het boekje bevat een uitgebreide lijst van kerkelijke gegevens en een bijna 30 pagina's tellend jaaroverzicht van de hand van de redakteur. Uitgegeven door Buijten en Schipperheijn, Amsterdam voor de prijs van f 890.

De mogelijkheid bestaat dat op een of meerdere van deze uitgaven in een bredere recensie wordt teruggekomen.

kerknieuws

Beroepen te Dronten: Ds H. J. van der Kwast te Amstelveen.

Maastricht — Van zondag 20 november 1977 t.m. zondag 26 februari 1978 vangt de middagdienst aan om 16.30 uur i.p.v. 17.00 uur.

Amsterdam-Centrum — Uit het Verslag van de kerkeraadsvergadering van 3 oktober 1977: „3. Het hardop meebidden van het „Onze Vader" in de diensten: Vanuit de gemeente is gevraagd om dit te bezien. Zij hadden nl. ervaren, dat wanneer de predikant het „Onze Vader" bad, zij de neiging hadden om dit gebed hardop mee te bidden. Opgemerkt wordt, dat het hardop meebidden op zijn plaats is, indien dit eerbiedig gebeurt bij een daartoe geëigende gelegenheid. Zulk een gelegenheid biedt het Heilig Avondmaal. De raad neemt het volgende besluit: De voorganger is gerechtigd in voorkomende gevallen de gemeente uit te nodigen het Gebed des Heren mee te bidden."

's-Gravenhage — De kerkeraad heeft zich beziggehouden met de praktijk van de viering van de christelijke feestdagen. Er was enig verschil van mening, maar men is van oordeel dat deze zaak behoort tot de middelmatige dingen waarin men elkaar dwingen noch veroordelen mag. De kerkeraad besloot de bestaande praktijk te handhaven. Dat betekent dat men op de Eerste Kerstdag samenkomt, als die op een andere dag door de week valt, dan mandag of zaterdag, dat men op Goede Vrijdag en de Hemelvaartsdag niet bijeenkomt maar de daaropvolgende zondag aandacht schenkt aan het sterven en de hemelvaart van Christus dat men het bid- en dankuur voor het gewas op de daarop

volgende zondag houdt en op de eerste zondag van januari stilstaat bij de jaarwisseling. Op Pasen en Pinksteren die op een zondag vallen, komt men uiteraard wel bijeen. Er kan ruimte zijn voor een kerstfeestviering met de kinderen. Het Avondmaal zal men om de twee maanden blijven viëren. Op het verzoek van enkele jongeren om een speciale kerstdienst te mogen organiseren antwoorde de kerkeraad dat er gelegenheid is voor een bijeenkomst buiten de normale diensten.

Adressen

Het adres van Drs Plantinga te Zwartsluis is: Buitenkwartier 44, Zwartsluis. Tel. 05208-2863.

nieuws uit breder kring

De Hebreeuwse grondtekst van het O.T. Zes bijbelgeleerden uit vijf landen, onder wie de Utrechtse emeritus-hoogleraar Dr A. R. Hulst, werken aan de oplossing van problemen rondom de vele varianten van de Hebreeuwse grondtekst van het Oude Testament. Er zijn ongeveer drieduizend verschillen op te lossen. De voornaamste taak van het zes-tal is het vergelijken van de varianten en het kiezen van de tekst die wetenschappelijk het meest verantwoord is. Een belangrijke steun om de vragen te kunnen oplossen hebben zij in de Qumranrollen die bij de Dode Zee gevonden zijn en die de oudste thans bekende versie bevatten van sommige bijbelgedeelten. De eerste stappen zijn gezet. Tijdens een studiebijeenkomst van vier weken hebben de Hebraïci een gelijke opinie bereikt over 450 van de 3000 varianten en hun keuze bepaald. Het is de bedoeling dat het gehele werk in 1979 gereed komt.

De Reformatorische Bijbelschool

verzorgt een

— EENJARIGE VORMINGSCURSUS

bedoeld voor o.a. mensen met een middelbare beroepsopleiding of gelijkwaardige ervaringssituatie

— DRIEJARIGE (beroeps)OPLEIDING VOOR GEESTELIJK WERKERS

Aanmeldingstermijn sluit 15 februari 1978.

Daarna plaatsing niet gegarandeerd.

Informatie: Slotlaan 241, Zeist, tel. 03404 - 24166.

— PLAATS UW FAMILIEBERICHTEN —
— IN DIT BLAD —

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker; Drs H. de Jong; Mr. dr J. Meulink; D. W. L. Milo; Ds E. R. Postma; Ds H. Smit
Adres van de Redactie:
Ds K. Muller, Riouwstraat 59, 1521 SC - Wormerveer
Tel. 075-282589.

Adres voor de rubriek Kerknieuws:
Ds O. Mooiweer, Volksparksingel 45, Enschede, tel. 053-310259

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen", Nooitgedacht 3, Zeist, tel. 03404 - 12452.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Kon. Wilhelminalaan 38, Leersum, tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 39,— per jaar of f 20,— per halfjaar.
Buitenland f 45,— per jaar of f 60,— per luchtpost.
Giro 40 49 45.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 dec. eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.